א"ל אביי פשיטא הי מינייהו משוית להו פושעים והי מינייהו משוית להו זריזין אלא קרא למאי אתא לכדאחרים דתניא [א]אחרים אומרים המקמץ והמצרף נחשת והבורסי פטורין מן הראייה שנאמר [1]כל זכורך מי שיכול לעלות עם כל זכורך יצאו אלו שאין יכולין לעלות עם כל זכורך: **מתני'** עולות במועד באות מן החולין והשלמים מן המעשר יום טוב הראשון של פסח ב"ש אומרים מן החולין ובית הלל אומרים מן המעשר [א]ישראל יוצאין ידי חובתן בנדרים ונדבות ובמעשר בהמה והכהנים בחטאות ואשמות ובבכור ובחזה ושוק אבל לא בעופות ולא במנחות: **גמ'** אלא עולות במועד הוא דבאות מן החולין הא ביום טוב מן המעשר אמאי [ג]דבר שבחובה היא [ב][ג]וכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין וכי תימא הא קא משמע לן דעולות במועד באות ביום טוב אינן באות כמאן כבית שמאי דתנן [ד]בית שמאי אומרים מביאין שלמים ואין סומכין עליהן אבל לא עולות ובית הלל אומרים [ג]מביאין שלמים ועולות [ו]וסומכין עליהן חסורי מיחסרא והכי קתני [ה]עולות נדרים ונדבות במועד באות [ו]ביום טוב אינן באות [ז]ועולת ראייה באה אפילו ביו"ט [א] וכשהיא באה [ח]אינה באה אלא מן החולין [ט]ושלמי שמחה באין אף מן המעשר וחגיגת יום טוב הראשון של פסח בית שמאי אומרים מן החולין ובית הלל אומרים [י]מן המעשר תניא נמי הכי עולות נדרים ונדבות במועד באות ביום טוב אינן באות ועולת ראייה באה אפי' ביום טוב [ב] וכשהיא באה אינה באה אלא מן החולין ושלמי שמחה באין אף מן המעשר וחגיגת יום טוב הראשון של פסח בית שמאי אומרים מן החולין ובית הלל אומרים מן המעשר מאי שנא חגיגת יום טוב הראשון של פסח אמר רב אשי הא קא משמע לן חגיגת חמשה עשר אין חגיגת ארבעה עשר לא

אלמא

א"ל אביי. האי נמי לא מיבעי לך קרא דבלאו קרא נמי פשיטא מאחר שחייב את כולן אנא ידענא דכל אחד צריך לזרז את עצמו דהיאך יאמר האב לאלו הוו זריזין ולאלו הוו עצלין: **אלא קרא לכדאחרים.** והיינו נמי אין נראין לחלאין דמי שאינו ראוי לעלות אלא בחבורה מועטת כגון אלו שיעשו חבורה לעצמן כך נראה בעיני. וחבירי' מפרשין דלאו אין נראין לחלאין אתא אביי לפרושי אלא למימרא דקרא לאו להכי אתא וקשיא לי סוף סוף הא דאין נראין חלאין מאי קאמר תנא ועוד שיטת הש"ס כל היכא דאיכא סבר פלוני למימר הכי ואמר ליה פלוני הכי ההיא מילתא גופא דהוה מצי למימר קמא מתרץ בתרא ואמר ליה דלא תפרשיה הכי אלא הכי: **מתני' עולות במועד באות מן החולין.** משמע השתא עולות ראייה הבאות בחולו של מועד באות מן החולין ולא ממעות מעשר שני דקיי"ל כל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין במסכת מנחות (דף פב.) ולקמן נמי בגמרא (דף ח.) תניא מסת מלמד שאדם מביא חובתו מן החולין. ובגמ' פריך אמאי נקט חולו של מועד כי מייתי לה ביום טוב נמי מן החולין בעי לאתויי: **ושלמים מן המעשר.** בגמרא מפרש שלמי שמחה דרבינהו קרא בכל מילי: **ויו"ט הראשון של פסח.** בגמרא מפרש מאי היא ומאי שנא פסח דנקט: **ישראל יוצאין ידי חובתן.** משום שמחה בכל ענין שיש להן בשר לשובע ואין זקוקין לזבוח שלמים לשם כך: **בנדרים ונדבות.** שהתנדבו כל השנה וכשעולין לירושלים ברגל מביאין אותן ומקריבין אימוריהן והבשר נאכל לבעלים יוצאין בהן משום שמחה. משום דבעי למיתני סיפא והכהנים בחטאות וכו' נקט ברישא ישראל: **והכהנים.** שבאו להן חטאות ברגל חטאות ואשמות שהיו עולי רגלים מחוייבין ויש להן בשר לשובע יוצאין בהן משום שמחה ואין צריכין להביא שלמים לשם שמחה אלא בזמן שאין להן בשר לשובע: **יוצאין בחזה ושוק.** המורמים להן משלמי עולי רגלים: **אבל לא בעופות.** כחטאת העוף שאין שובע אלא בבשר בהמה ובגמ' (ה) יליף לה: **גמ' הא.** אם הביאן ביום טוב יביאם מן המעשר אם ירצה בתמיה: **וכי תימא.** האי דנקט במועד משום דאגב אורחיה קא משמע לן מילתא אחריתי דאין עולת ראייה קריבה ביום טוב ואף על פי שהיא חובת הרגל הואיל ויש לה תשלומין למחר: **מביאין שלמים.** ביום טוב לפי שיש בהם צורך מאכל הדיוט: **ואין סומכין עליהן.** שהסמיכה שבות היא שמשתמש בבעלי חיים ותנן אלו הן משום שבות לא עולין באילן ולא רוכבין על גבי בהמה (ביצה דף לו:): **אבל לא עולות.** אין מביאין כלל דסבירא להו לב"ש לכם (שמות יב) ולא לגבוה חוץ מתמידין ומוספין שזמנן קבוע וכל שזמנן קבוע כתיב בהו במועדו ואפילו בשבת וכל שכן ביו"ט: **וסומכין עליהן.** כיון דמותר להביאן לא גזרו שבות לבטל סמיכתן: **ביו"ט אינן באות.** ואפי' לב"ה סבירא ליה לתנא דמתני' דנדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט וכי שרו ב"ה בעולת ראייה ושלמי חגיגה אע"פ שיש להן תשלומין עיקר מצותן ביום ראשון דכתיב וחגותם אותו (ויקרא כג) ביום ראשון משמע: **וכשהיא באה אינה באה אלא מן החולין.** והכא לא מצו לאיפלוגי ולמימר טופל מעות מעשר עמהן דכי איתשרי טפילה בחגיגה הוא דאיתשרי (א) לקמן (ו) מניין שאם רצה לערב כו' גבי שלמים יש אדם שיש לו אוכלין מרובין ונכסין מועטים ואי אפשר להביא אכילות כולן מן החולין אבל עולה למה טופלה יביא במעה כסף: **אף מן המעשר.** דלאו דבר שבחובה הוא במקום שיש בשר והרי יש לו מעות מעשר שני שיש לו להוציא בירושלים ויקנה בהם שלמים ורבי קרא לקמן (ז) כל מיני שמחות לשמחה: **וחגיגת יום טוב הראשון.** שהוא ודאי דבר שבחובה אפי' יש לו בשר הרבה דילפינן לקמן (ח) וחגותם אותו וגו' (ט). ולקמיה פריך מאי שנא פסח דנקט: **וב"ה אומרים כו'.** לקמן (י) פריך הא ודאי דבר שבחובה היא ומוקי לה בטופל: **חגיגת י"ד לא.** כלומר להכי נקט פסח לפי שיש ערב פסח חגיגה אחרת כשהיתה חבורת פסח מרובה היו מביאין עמו חגיגה כדי שיהא פסח נאכל על השובע ואשמעינן מתניתין דחגיגת יו"ט עצמו הוא דאינה באה אלא מן החולין אבל חגיגת ארבעה עשר באה אף מן המעשר:

אמר

מביאין שלמים ואין סומכין עליהם. דסבירא להו כשמאי רבם דאמר לקמן (דף טז.) שלא לסמוך ביום טוב והלל אומר לסמוך אבל מעולות לא מלינו פלוגתא דפליגו בה הלל ושמאי ואמרינן בפרק קמא דשבת (דף טו. ושם) דלא נחלקו רק בשלשה דברים ומההיא דסמיכה פריך ומשני לה שפיר אלא התלמידים קבלו מרבם אף עולות (ב) ולא נחלקו בהא ובההיא דפרק שני דביצה (דף כ:) מעשה באחד מתלמידי הלל שהביא עולתו בעזרה כו' ואמר לו אחד מתלמידי שמאי מה זו סמיכה הוא הדין דמצי למימר מה זו עולה שהם אומרים שלא להביא אלא לא הבין שהיה עולה אבל (ג) הסמיכה שראה לפניו הקפיד והא דלא הקפיד כמו כן בהלל עצמו בעובדא דמייתי לעיל מיניה דשמא לא ראו הסמיכה ועוד שמא לא היו מוחין אלא לתלמידיו שהיו חולקין אבל הלל חלק עם רבם ואין בידם למחות: **עולות** נדרים ונדבות במועד באות ולא ביו"ט. דאף בית הלל מודו דאין קריבין ביו"ט והא דקאמרי' בפ"ק דביצה (דף יט. ושם) השוחט עולת נדבה ביו"ט לוקה דאמר לך מני ב"ש היא ולא מוקי לה כב"ה דנהי דאיסורא איכא לאו ליכא כיון דאית ליה מתוך כדקאמרינן התם וכן אמרינן התם פ' שני דביצה (דף יט.) בגמרא דהאי משנה אמר רשב"א לא נחלקו ב"ש וב"ה על עולות שאינם של יו"ט שאין קריבין [והא] דהתם כי פריך על עולה דאמר מחלוקת ב"ש וב"ה בשלמי חגיגה לסמוך וכו' מברייתא דתני בה פלוגתא על שלמים שאינן של יו"ט כו' ולא אקשי ליה ממתניתין דהכא (ד) כי היכי דמתרצי לה עולות נדרים ונדבות במועד באות ביו"ט לא היינו טעמא דעדיפא ליה לאקשויי מברייתא דמתני בהדיא ולא ע"י דיוקא וחסורי מיחסרא והכי קתני והא דלא מייתי להו נדרים ונדבות לעולה דאמר לב"ה אין קריבין נדרים ונדבות משום דנפיק בהו משום שלמי שמחה כדאמרינן בסמוך דאיכא לאוקמי שבכר קרב שמחה כדינו והרב רבי אלחנן והר"י מתרץ דלא אמר בסמוך דנפיק בשלמי שמחה בנדרים אלא היינו היכא שהקריבום משום שמחה אבל הביאום לשם נדרים לא נפיק רק משום הקדישם:

אלמא

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פ"ב מהל' חגיגה הלכה י:
לו ב מיי' שם הלכה ח סמג עשין רכט:
לז ג ד מיי' שם פ"א הלכה ח ט:
לח ה מיי' שם הלכה י:
לט ו ז מיי' שם הלכה ח:
מ ח מיי' שם פ"ב הלכה ח סמג עשין רכט:
מא ט מיי' שם הלכה י:
מב י מיי' שם הל' ח:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכשהיא באה וכו' דאיתשרי כדתניא לקמן: (ב) תוס' ד"ה מביאין וכו' קבלו מרבם אף עולות ונחלקו בה בההוא דפ' שני כצ"ל ותיבת ולא נמחק: (ג) בא"ד אבל על הסמיכה: (ד) ד"ה עולות וכו' ולא אקשי ליה ממתניתין דהכא לבתר דמתרצים לה וכו' ולא ממתניתין ע"י דיוקא וכו' והא"י מתרץ וכו' שמחה בנדרים ונדבות [אלא] היכא שהקריבום:

◆

רבינו חננאל

דריש לקיש. ואין נראין תצאין פי' כל מי שאינו יכול לעלות בכלל ישראל כולו. כגון המקמץ והמצרף נחשת והבורסקי מפני שריחו רע ומואסין אותו פטורין מן הראייה שנאמר כל זכורך מי שיכול לעלות עם כל זכורך: מתני' עולות במועד באות מן החולין כו' ושלמים מן המעשר מעשר שני שאע"פ שהוכנו מעות מעשר שני לשמחת הרגל. שלמים לשמחת הרגל הן באין ומותר הריצנה למתניתין הכי חסורי מחסרא והכי קתני עולות נדרים ונדבות במועד הן באות אבל לא ביו"ט ועולת ראייה באה אפי' ביו"ט וכשהיא באה אינה באה אלא מן החולין ושלמי שמחה באין אף מן המעשר ממעות מעשר שני וחגיגת יו"ט הראשון של פסח בש"א מן החולין ובה"א מן המעשר. תניא נמי הכי עולות נדרים ונדבות במועד באות ביו"ט אינן באות כו' אסיקנא קסבר ב"ש חגיגת יו"ט הראשון היא מן התורה.

מסורת הש"ס

א) לעיל ד., ב) ועי' תוספות לקמן ח. ד"ה אמאי, ג) [לקמן ח. פסחים עא. ביצה יט: מנחות פב.], ד) ביצה יט. ולקמן יז. מגילה ה., ה) [לקמן ח.,] ו) [דף ח.,] ז) [דף ח.,] ח) [דף ט.,] ט) [ויקרא כג,] י) [דף ח.,]

◆

תורה אור השלם

1. שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת פְּנֵי יְיָ רֵיקָם: דברים טז טז

◆

הגהות הגר"א

[א ב] נמ"א אפילו ביו"ט וכשהן באין אינן באין אלא כו' כצ"ל:

◆

מוסף רש"י

המקמץ. מפרש במסכת כתובות (עז.) המקמץ בידו צואת כלבים, ואומר אני כי לתקן בהן עורות שקורין קורדוו"ן שמעבדין אותן בצואת כלבים (לעיל ד.). והמצרף נחשת. שמצרפו במקום שחופרין אותו מן הקרקע כדמפרש במסכת כתובות (שם) וכל אלו ריחן רע ואין יכולין לעלות עם חביריהם (לעיל ד.). אינו בא אלא מן החולין. ולא ממעות מעשר שני ולא מנדרים ונדבות שהוא מחוייב ועומד כהן (ביצה יט:) כלומר משלו ולא ממה שהוא מחוייב ועומד (פסחים ע.). מביאין שלמים. ביו"ט שהן מאכל אדם ביו"ט וכתיב אך אשר יאכל לכל נפש (חגיגה ה.). ואין סומכין עליהן. שהסמיכה אסורה משום שבות שבכל כחו היה סומך והוי ליה משתמש בבעלי חיים (ביצה יט.). ועל אלו שיקריבו ביו"ט יסמכו מאתמול, דלית להו לבית שמאי תכף לסמיכה שחיטה (מגילה ה.) אלא סומך עליהן מערב יו"ט ושוחטן ביו"ט (לקמן יז.). אבל לא עולות. אין מביאין עולות חוץ מתמידין ומוספין שהן קרבן צבור וזמנן קבוע, אבל עולת יחיד לא יביא לפי שאין בה אכילת הדיוט, דכתיב יעשה לכם ולא לגבוה (ביצה יט.) אבל לא מביאים עולות באותן שיכול להביא למחר יו"ט (לקמן יז.). מביאין שלמים ועולות. ומה אני מקיים לכם, לכם ולא לנכרים (מגילה ה.).